

Muodonmuutoksia

Syksyllä 1987 *Lähikuva* koki muodollisen ja sisällöllisen muodonmuutoksen: Turun Elokvakerhon jäsenlehdestä tuli audiovisuaaliseen kulttuuriin keskittyvä tieteellinen aikakauslehti. Turun Elokvakerhon ja lehden uusien julkaisijayhteisöjen, kahta vuotta aikaisemmin perustetun Suomen Elokvatutkimuksen Seuran ja Varsinais-Suomen Elokvakeskuksen, tavoitteena oli luoda ”valtakunnallisestikin merkittävä kanava suomalaiselle elokvatutkimukselle”.¹ Vuoden 1991 lopussa julkaisijayhteisöjen määrä kasvoi edelleen, kun joukkoon liittyi Turun yliopiston Elokuva- ja televisiotiede, samana syksynä yleisen kirjallisuustieteen kainalosta virallisesti itsenäistynyt oppiaine.

¹ ”Elokvuan politiikat”.
Lähikuva 4/1987.

² *Ibid.*

Sisällöllisesti *Lähikuvan* uusi aika koitti 70-vuotiaalle lokakuun vallankumoukselle omistetulla teemanumerolla ”Elokvuan politiikat”. Numeron artikkeleissa pohdittiin muun muassa Bertolt Brechtin vaikutusta 1970-luvun elokvateoriaan (Kimmo Laine), elokvan asemaa 1920-luvun Neuvostoliitossa (Marc Ferro) ja Tuntemattoman sotilaa (1985) vastaanottoa (Maaria Linko ja Kimmo Jokinen).

Vaikka kaikki ensimmäisen nykymuotoisen *Lähikuvan* artikkelit käsittelivät elokvaa, määriteltiin lehden tehtävä pääkirjoituksessa avarammin: ”Tarkasti ottaen *Lähikuva* pyrkii nostamaan esille koko audiovisuaalisen kulttuurin rajaamatta ulkopuolelle televisiota ja videota niin kuin perinteinen elokvatutkimus on usein tehnyt.”² Tämä pesäero ”perinteiseen elokvatutkimukseen”, mikäli tuolloinen toimituskunta viittasi sillä puhtaasti esteettiseen ja tiukasti välineperusteisesti rajattuun tarkastelutapaan, on säilynyt tähän päivään asti *Lähikuvan* julkaisupoliittisena linjana.

Lähikuva on lyhyen historiansa aikana pyrkinyt reagoimaan audiovisuaalisen kulttuurin kentän jatkuviin muodonmuutoksiin. ”Elokvuan politiikat” – numerossa enteiltiin uutta murrosta television jälkeen. Ensimmäisessä yhteispohjoismaisessa elokvatutkijatapaamisessa Turun Kaksikerrassa elokvuussa 1987 puhunut amerikkalainen elokvatutkija Bill Nichols ennusti

³ Erkki Huhtamo, "Esirippu auki pohjoismaiselle elokuvatutkimukselle". *Lähikuva* 2-3/1991, 176-177.

⁴ *Lähikuvan* 2-3/1991 takakansiteksti.

tuolloin television tekevän elokuvalle seuraa valta-asemansa menettäneiden kulttuurimuotojen joukossa, kun tilalle ovat tulossa "elektroninen media, kyberneettiset systeemit ja video".³ Seminaarista raportoinut mediatutkija Erkki Huhtamo totesikin, että Nicholsin luento matkasi uhkarohkeasti päin tuntematonta. *Lähikuvan* lukijoille tämä suuri tuntematon tuli tutummaksi Huhtamon vuonna 1991 toimittamassa numerossa "Virtuaalimatkaailijan käsikirja", jossa avattiin latua ei-teknologiselle uusmediatutkimukselle tarkastelemalla "parhailaan elettävän mullistuksen vaikutusta elävän kuvan kulttuurin muotoihin ja nykyihmisen kokemusmaailmaan".⁴

Uusien mediateknologioiden ilmestymistä saattaa usein niiden mullistavuutta julistava retoriikka. Käytäntö – esimerkiksi television kestänyt viehätys ja viime vuosina lehtien otsikoihin päässyt "suomalaisen elokuvan buumi" – on kuitenkin näyttänyt, että uudet mediateknologiat eivät merkitse vanhojen kuolemista tai edes vähennä niiden kulttuurista roolia, vaan pikemminkin pitävät audiovisuaalisen mediakulttuurin jatkuvassa muutostilassa, jossa eri mediat jäsentyvät uudelleen ja uudelleen suhteessa toisiinsa. Tässä muodonmuutosprosessissa *Lähikuvan* tehtävänä on nostaa esiin erilaisia näkökantoja fetisoimatta sen enempää uusia kuin vanhojakaan medioita.

"Elokuvan politiikat" –numero paljastui uudelleen luettuna monella muullakin tapaa hellyttävän ajankohtaiseksi, vaikka vähäiset 14 vuotta sitten käytetty retoriikka vaikuttaakin kantaaottavuudessaan jo aivan eri aikaan kuuluvalta. Erkki Huhtamo päätti pohjoismaisen tutkijayhteistyön tarpeellisuutta käsittelevän kirjoituksensa seuraavaan vetoomukseen: "Ylikansallinen media-verho laskeutuu pienten maiden päälle yhä raskaampana. Vaaditaan yhteistyötä sen raottamiseksi." Niin ajaton kuin tuo läkähdyttävä ylikansallinen media-verho onkin, on elokuva- ja televisiotutkijoita viime aikoina puhuttanut ennen muuta elokuva- ja televisiotutkimuksen identiteetti sekä yhteistyö mediatutkijoiden kanssa: humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen yhteisrintamassa on nähty etunsa ja vaaransa. Keskustelun taustalla on ollut Turun yliopiston elokuva- ja televisiotieteen ja viestinnän oppiaineiden yhdistyminen mediatutkimukseksi sekä Suomen Elokuvatutkimuksen Seuran ja Tiedotusopillisen yhdistyksen päätös järjestää erillisten tutkimuspäivien sijasta yhteiset mediatutkimuksen päivät.

Lähikuvan näkökulmasta Suomen kokoisessa maassa on hedelmätöntä erottaa pieniin, identiteettiään visusti vartioiviin tieteenaloihin. Näemme *Lähikuvassa* erilaiset lähestymistavat ja teemojen moninaisuuden parhaimpana tapana edistää koko audiovisuaalisen mediakulttuurin tutkimuksen kenttää. Huhtamon "Yhteisvoimin mediaverhoa raottamaan!" –kehoitus sopii tähänkin päivään. Tässä yhteydessä esitänkin toivomuksen, että eri oppiaineiden tutkijat entistä rohkeammin tarjoaisivat artikkeleitaan *Lähikuvaan*. Uudet kirjoittajaohjeet ja tulevien numeroiden teemat löytyvät lehden lopusta.

Kirjoittajakunnan laajentamisen lisäksi lehti pyrkii olemaan entistä ajankohtaisempi ja keskustelempämpi. Julkaisemme artikkelien ohella raporteja kiinnostavista audiovisuaalisen kulttuurin tapahtumista ja ilmiöistä sekä puheenvuoroja audiovisuaalisen kulttuurin tutkimuksesta. Tässä numerossa aloitamme keskustelupuheenvuorosarjan, jossa käsitellään elokuva- ja televisiotutkimuksen institutionaalisia rakenteita ja pedagogisia lähtökohtia Suomessa. Professori Jukka Sihvonen aloittaa tutkimusalaa luotaavan keskustelun tarkastelemalla Turun elokuva- ja televisiotieteen matkaa mediatutkimukseksi.

Käsissäne oleva teematon *Lähikuvan* numero sopii hyvin audiovisuaalisen

kulttuurin tutkimuksen moninaisuuden mannekiiniksi. Samojen kansien sisällä tarkastellaan muun muassa Richard III –elokuvia osana pahuuden traditio-naalista esittämistä (Mikko Winberg) ja Rintamäkeläiset-televisiosarjan suhdetta Suomen poliittiseen ilmastoon 1970-luvulla (Markku Rönty). Lisäksi television kuolemaa vuonna 1987 ennustanut Bill Nichols saa jälleen äänensä kuuluville, kun Lähikuvan käännösartikkelisarjassa julkaistaan hänen artikkelinsa todellisuus-TV:stä.

Elämyksellisiä lukuhetkiä!

Mervi Pantti
Helsingissä 30.5.2001